अञ्जनायां समुत्पन्नो मारुतस्यौरसः सुतः। प्रेषितो राघवेणाहं हनूमान्नाम वानरः Abhiṣe. 3. 15; अञ्जनायामयं जातः क्षेत्रे केसरिणोऽनिलात् RāmāMañ. 462. 21; AnekāSaṁ. 3. 347; S'abdaBhePra.(Ma.) 1. 92; ViśvaPra. 91. 79; अञ्जना मारुताङ्गना DharK. 1597; NānārthSaṁ. 1. 8; NānārthāSaṁ. ii. 52. 70; अञ्जना वानरीभिदि Med. 89. 27; AnekāTi. 3. 13; वायुसुतो मातरञ्जनाम्। अप्राक्षीत् को ममाहारः क्षुधितस्य भविष्यति Dhūrtā. 187. 336; अञ्जना नाम तत्रासीदुत्तमाङ्गेन वानरी। केसरी नाम तद्भर्ता BrahmP. 84. 3; अञ्जना नाम विख्याता कौशकेसरिभोगिनी BhaviP. 569B. 3 (iii(4). 13. 32); S'abdaRa.(Vā.) 4070; ParaNā. 2638; मामञ्जनेति स्पृश मा समीर YātrāPra. 4. 101; KośaKaTa. 2. 6379; S'abdaRaSaK. 190. 3; कपिकुञ्जरं सुकृतपुञ्जमञ्जनापवमानयोः ··· । विषयं दृशोः ··· वृकोदरः स चकार BhārCam. 5. 19; जातो वातादञ्जनायां जनोऽयम्···वानरः Rāgh. 10. 51; 13. 51; **2** name of a river सरित्तमाञ्जना नाम तामुवाच मुनिस्ततः Rāmā. 4. 826*(1); कावेरी चाञ्जना नदी। ··· श्राद्धमेतेषु सर्वेषु दत्तं कोटिगुणं भवेत् PadmP. v. 11. 39; SkandP. v(3). 5. 8; **3** concept नैवाभावो नैव भावो निर्वाणमिति याञ्जना । अभावे चैव भावे च सा सिद्धे सति सिध्यति MūlaMāKā. 25. 15 (comm. इति कल्पना); **4** name of a female elephant अञ्जनादञ्जना साम्नो विजज्ञे चाञ्जनावती VāyuP. ii. 8. 221; **5** birth in a lower region अधोगतिश्च ··· सप्तप्रभेदतः। सप्तानां सप्त नामानि ··· अञ्जनारिष्टका तथा ··· यथाख्यातमुदाहृताः VarāṅgaC. 5. 12; **6** manifestation (तेन अरिमण्डली) या जरापत्तदाक्षोदक्षोदात्तपराजया। साञ्जनामगताघानि निघातागमनाञ्जसा HarVi. 43. 184; (comm. अञ्जनाम् ··· व्यक्तिम्); **7** one of the thousand names of Ganges नाम्नां सहस्रं गङ्गायाः स्तवराजेषु शोभनम्···अञ्जना SkandP. iv. 29. 39; **8** one of the hells भवेत्पङ्कप्रभांजना ··· एवं नरकभूमयः S'eṣaNā. 1740; **9** name of a queen तस्याञ्जनाभिधा। ऐक्ष्वाकस्यात्मजा राज्ञी वज्रेन्द्रस्यास्त गुर्विणी RājTa.(Ka.) 3. 105; **10** a kind of poison or insect ViśvaLoK. 190. 30; अञ्जनाम्बायां मारुतेश्च हलाहले NānārthSaṁ. 1. 8; अञ्जना स्त्रियाम्। हालाहलाख्यजन्तौ स्याद् NānārthāSaṁ. ii. 52. 70; MediK. 170. 168; **11** name of a capital city अष्टानां महादेवीनां राजधान्योऽष्टदिक्षु ताः। ···पद्मा शिवा शुच्यञ्जने भूता TriṣaS'aPuC. ii. 3. 734; TīrthaKa. 49. 3; **12** a kind of lizard अञ्जनो दिग्गजे ज्येष्ठ्यामञ्जनाप्यनिलस्त्रियाम् ViśvaPra. 91. 79; KośaKaTa. 2. 6379; **13** ointment अञ्जनः ··· मारुतयोषिति स्त्री। ज्येष्ठ्यां भवेत्तत्र च लेपनायाम् KośaKaTa. 2. 6379.

अञ्जनाकार (añjanākāra) *adj.* (black) in appearance like collyrium कृष्णमेघाञ्जनाकारस्तीक्ष्णदंष्ट्रोज्ज्वलाननः। ··· कालः शूद्रो मतस्तथा HāriS. iii. 2. 224; (संचालवाजयोः कुण्डम्) तप्ततोयेऽञ्जनाकारैः परिपूर्णं धनुःशतम्। चलद्भिः BrahmVaiP. ii. 33. 59; हे वक्रचित्त ते विप्र ··· । शरीरमञ्जनाकारं रूपयौवनवर्जितम् (सद्यो भवतु) BrahmVaiP. iv. 30. 101.

अञ्जनाकारतोय (añjanākāra-toya) *n.* water as black as collyrium जगत्येकार्णवे घोरे··· । अञ्जनाकारतोयेन संप्लुते च चराचरे BrahmVaiP. iv. 27. 14.

अञ्जनाक्त (añjanākta) *adj.* smeared with collyrium अयोगीतिविशेषणेऽपि अञ्जनाक्तचक्षुषा गृह्यमाणैः NyāySiA. 202. 8; अद्धा स्पर्धां करिष्यत्ययमिति मिषतो लाञ्छनस्याञ्जनाक्तं वक्त्रं कृत्वा विधात्रा···भ्राम्यते शीतरश्मिः VīraMi. (Paribhāṣā.) 4. 9; अञ्जनाक्ताक्षियुगलः ··· जपेद्विद्यां समाहितः TantrRā. 12. 24; वीरसिंहारिनारीणामञ्जनाक्ताश्रुबिन्दवः। उरोजे पतिता रेजुः PadyaVe. 164.

अञ्जनाक्ष (añjanākṣa) *m.* a kind of bird स्यान्नीलकण्ठोऽपि च कालकण्ठो हरे मयूरे चटकेऽञ्जनाक्षे KośaKaTa. 2. 4668.

अञ्जनाक्षेत्र (añjanā-kṣetra) *n.* sacred place known as Añjanā यस्याः स्यैम्ने ललितगिरिजाकोमलापाङ्गभङ्गीभृङ्गीपङ्क्तेरुहमधिवसत्यञ्जनाक्षेत्रमोजः MayūSaṁ. 1. 90.

अञ्जनाख्य (añjanākhya) *adj.* known as Añjana (a kind of sword) भूमिरञ्जनसंकाशा धारा चास्य सिता भवेत्। अञ्जनाख्यमिदं प्रायः सर्वदैवोपलभ्यते (खड्गम्) YuktiKa. 147. 23.

अञ्जनाख्या (añjanākhyā) *adj.* (*f.*) **1** known as Añjanā (a kind of disease of the eye-lid) मन्थस्यन्दौ ··· । सिराजाताञ्जनाख्या सिराजालं च यत्स्मृतम्। ··· एते साध्या विकारेषु SuśruS. vi. 1. 37; **2** name of a female monkey (the wife of Kesarin) शापात्पुराप्सराः कान्ता विद्याख्या मुक्तिकास्थला। वानर्यभूदञ्जनाख्या पत्नी केसरिणः कपेः RāmāMañ. 226. 10.

अञ्जनागर्भसम्भूत (añjanāgarbha-sambhūta) *adj.* born of the womb of Añjanā अञ्जनागर्भसंभूतहनुमान् पवनात्मजः। यदा जातो महादेव हनुमान् ··· तदेवं(?दं) निर्मितं तीर्थं वायुना VāyuP. i. 60. 73; अञ्जनागर्भसंभूतम् ··· । दृष्टिदोषविनाशाय हनूमन्तं सराम्यहम् BhojanKu. 215. 19.

अञ्जनागिरि (añjanā-giri) *m.* [अञ्जनागिरिः CāndraVr. *on* v. 2. 132; संज्ञायां विषये गिरि निकाय इत्येतयोरुत्तरपदयोः पूर्वपदमन्तोदात्तं भवति। अञ्जनागिरिः KāśiVr. *on* P. vi. 2. 94; गिरि वन इत्येतयोः परतो यथासंख्यं किंशुलकादीनां कोटरादीनां च दीर्भवति खौ। गिरौ ··· अञ्जनागिरिः JaineVyā. 315. 31 (*on* iv. 3. 220); अञ्जनेनोपलक्षितो गिरिः। अञ्जनागिरिः GaṇRa. 2. 141 (178)] name of a mountain in the west रौद्रमञ्जनागिरिसोदरम्। ··· मैमी कंचिदैक्षिष्ट राक्षसम् PāṇḍaC. 6. 553; नाविकः ··· गृहकोकिलहंससिंहभवान् यथासंख्यं सभामृतगङ्गातीराञ्जनागिरिष्ववाप्य···राजा समजनिष्ट TīrthaKa. 72. 22; Prasā. ii. 772. 11; SiddhāKau 644A. 11; उदयः पूर्वशैलः स्यादस्ताद्रिश्चाञ्जनागिरिः KośaKaTa. 1. 2799.

अञ्जनागिर्यधिप (añjanāgiry-adhipa) *m.* chief of the mountain full of *añjana* trees, chief of the mountain Añjana साल्वागिर्यञ्जनागिर्यधिपान्न्यदिक्षत् DvyāśraKā. 6. 61.

अञ्जनाग्र्य (añjanāgrya) *n.* best ointment राजार्हाण्यञ्जनाग्र्याणि निबोधेमान्यतः परम् SuśruS. vi. 18. 84.

अञ्जनाङ्कित (añjanāṅkita) *adj.* decorated or marked with antimony हेमराजतलोहाख्यमणिरत्नाञ्जनाङ्किताः । प्राकारास्त्रिपुरे तस्मिन्गिरिप्राकारसंनिभाः MatsyaP. 130. 22.

अञ्जनाचल (añjanācala) *m.* mountain Añjana महाद्रिशिखराकारानञ्जनाचलसंनिभान्। खेचरान् पातयामास राक्षसान् धरणीतले Rāmā. iii. 453*(3); काङ्क्षन्ती राक्षसं प्रायान्महोल्केवाञ्जनाचलम् Rāmā. vii. 8. 12; अथ···तस्य···क्रीडापर्वतका इव वसन्तस्याञ्जनाचलमया इव पल्लविताः ··· दर्शनपथमवतेरुस्तरवः HarṣaC. 315. 10; एषोऽञ्जनाद्रिवदम् ···। पश्याञ्जनाचलमिवोन्नतगण्डशैलमारुह्य संयुगरसान्मरुदभ्युपेतः HarVi. 39. 18; व्यानशे भुवनमञ्जनाचलप्रस्थपङ्क्तिनिबिडं निशातमः RāmC. 2. 64; अथ हंसमिवासीनमञ्जनाचलमूर्धनि। मृणालधवलं केशं दृष्टवानात्ममूर्धनि BṛKathāS'loSaṁ. 14. 15; प्रादुरासीज्जगन्नाथः ··· आरुह्य गरुडं श्रीमानञ्जनाचलसन्निभः NaraP. 64. 107; आगतं च तमञ्जनाचलनिकाशम् ··· नक्तंचरं निशाम्य RāmāCam. 6. 53(1); 6. 32(9); (शूर्पनखा) दशकन्धरम्। ददर्श ··· रक्तचन्दनशोणेन लक्षितं पृथुवक्षसा। नीलसन्ध्यारुणाभेन तटेनेवाञ्जनाचलम् RāmāMañ. 128. 26; 221. 13; ईशानेन्द्रोऽप्यवातारीत् ··· । रमणीयाह्वये नित्यरमणीयेऽञ्जनाचले TriṣaS'aPuC. i. 2. 637; i. 2. 640; i. 2. 643; i. 2. 679; i. 6. 407; ii. 1. 72; ii. 2. 526; बलीन्द्रोऽष्टाह्निकां चक्रे पश्चिमे त्वञ्जनाचले TriṣaS'aPuC. ii. 2. 527; तां दृष्ट्वा पुरीम् ··· मातङ्गैरञ्जनाचलसंनिभैः। ··· विराजिताम् PadmP. v. 25. 87; स विलोकते स्म शुम्भं सदवं शृङ्गमिवाञ्जनाचलस्य Surath. 8. 12.

अञ्जनाज (añjanā-ja) *m.* Hanumat (born of Añjanā) अञ्जनाजविदेहाजसुताराजास्ततः कृताः। अयोध्यां गमिनः PadmP.(Ra.) 65. 2.

अञ्जनाञ्चित (añjanāñcita) *adj.* smeared with collyrium या विद्या ··· । ताम्···अञ्जनाञ्चितलोचनाम्। ··· ध्यायेन्नारायणप्रियाम् KāliViT. 20. 2; विहरेत् स्वेच्छया ततः। ···देवतायतने वापि अञ्जनाञ्चितलोचनः KulaCūT. 4. 53; तदीक्षणे। अपि खञ्जनमञ्जनाञ्चिते विदधाते रुचिगर्वदुर्विधम् NaiṣC. 2. 23 = SaduktiKa. 115. 9 = S'ārṅgaPa. 3301.

अञ्जनातनय (añjanā-tanaya) *m.* Hanumat (son of Añjanā) सुग्रीवस्य वचः श्रुत्वा ··· । अञ्जनातनयः क्रोधाद्वाडवाग्निसमोऽभवत् PadmP.(Ra.) 47. 77; 51. 11; 53. 94; जयाञ्जनातनय RāmC. 15. 59; अवनीसुतां भुवि विचेतुमञ्जनातनयादिमान्स विससर्ज तद्भटान् Raghunā. 4. 59.

अञ्जनातनूज (añjanā-tanūja) *m.* Hanumat (son of Añjanā) आकलय्य प्रतिभटभञ्जनमञ्जनातनूजम् Rāgh. 14. 26.

अञ्जनातिग (añjanātiga) *adj.* without lamp-black कीदृक्षो वद रत्नदीपः ··· अञ्जनातिगः कज्जलरहितः AlaṅkāCin. 20. 25.

अञ्जनात्मक (añjanātma-ka) *adj.* of the nature of suggestion तद्भूर्लाक्षणिकः शब्दस्तद्व्यापारोऽञ्जनात्मकः BhāvPra.(S'ā.) 167. 13(6)

अञ्जनात्मज (añjanātmaja) *m.* Hanumat (son of Añjanā) उवाच रामं धर्मज्ञं हनूमानञ्जनात्मजः SkandP. iii(1). 45. 4; अस्य (पवनस्य) पर्यायपुत्रौ भीमाञ्जनात्मजौ NāmMā. 63.

अञ्जनात्मन् (añjanātman) *adj.* of the nature of suggestion तस्मादेव च शब्दात्तद्व्यापारस्तथाञ्जनात्मैव BhāvPra.(S'ā.) 167. 18(6).

अञ्जनादर्शनोत्सव (añjanādarśanotsava) *m.* joy at the sight of Añjanā अञ्जनादर्शनोत्सवम् ··· एतत्सर्वं समाधाय मनः शृणुत सज्जनाः PadmP. (Ra.) 1. 75.

अञ्जनादर्शनोत्सुक (añjanādarśanotsuka) *adj.* eager to see Añjanā गगनचारिणः। क्षिप्रं हनूरुहं जग्मुरञ्जनादर्शनोत्सुकाः PadmP.(Ra.) 18. 126.

अञ्जनादि (añjanādi) *adj.* **1 A** anointing (of the sacrificial post) etc. वचनात्तु परिव्याणान्तमञ्जनादि स्यात् MīmāSū. v. 2. 5; अञ्जनादिना परिव्याणान्तेन पदार्थकाण्डेनानुसमय इति TantrRa. 308. 1; तेनाञ्जनादिसङ्घोऽत्र सङ्घेनानुसमीयते S'āstrDi. 425. 13 (*on* v. 2. 4); यूपगणे चाञ्जनादीनां यूपधर्माणां काण्डानुसमयम् CaturCin. iii(i). 759. 19; परिदेर्यूपकार्यत्वेऽपि न यूपधर्मास्तक्षणादयोऽञ्जनादयश्च तत्र युक्ताः NyāyMāVi. 450. 15